

УДК 378

DOI <https://doi.org/10.52726/as.humanities/2026.1.19>

О. В. МЕЛЬНИЧУК

доктор філософії, доцент,

доцент кафедри іноземної та української філології,

Луцький національний технічний університет, м. Луцьк, Україна

Електронна пошта: o.melnychuk@lntu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0002-6492-5980>

**ДОПОВНЕНА РЕАЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ
ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ
СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ**

Статтю присвячено аналізу можливостей використання технологій доповненої реальності (Augmented Reality, AR) у процесі навчання іноземної мови за професійним спрямуванням студентів немовних спеціальностей закладів вищої освіти. Актуальність дослідження зумовлена зростаючими вимогами до рівня професійно орієнтованої іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців та необхідністю впровадження інноваційних цифрових технологій у навчальний процес. У роботі охарактеризовано сутність доповненої реальності як освітнього інструменту, визначено її дидактичний потенціал у контексті професійно орієнтованого навчання іноземних мов. Проаналізовано основні напрями застосування AR на заняттях з іноземної мови: візуалізація професійної термінології, моделювання комунікативних ситуацій майбутньої професійної діяльності, розвиток навичок усного та писемного мовлення, а також формування мотивації студентів до навчання. Особливу увагу приділено перевагам використання доповненої реальності, зокрема інтерактивності, контекстуальності та можливості інтеграції навчання з реальним професійним середовищем. Водночас окреслено проблеми й обмеження впровадження AR у закладах вищої освіти, пов'язані з технічним забезпеченням, методичною підготовкою викладачів та розробкою якісного навчального контенту. Зроблено висновок, що використання доповненої реальності є перспективним напрямом удосконалення методики навчання іноземної мови за професійним спрямуванням для студентів немовних спеціальностей і потребує подальших теоретичних та емпіричних досліджень.

Ключові слова: доповнена реальність, іноземна мова за професійним спрямуванням, немовні спеціальності, цифрові освітні технології, професійна комунікативна компетентність.

Поставлення проблеми. Стрімкий розвиток цифрових технологій та процеси глобалізації істотно впливають на трансформацію системи вищої освіти, зумовлюючи перегляд цілей, змісту та методів професійної підготовки майбутніх фахівців [Биков]. В умовах інтеграції України у світовий освітній і професійний простір володіння іноземною мовою стає важливим чинником конкурентоспроможності випускників закладів вищої освіти, зокрема студентів немовних спеціальностей. Для них іноземна мова виступає не лише засобом міжкультурної комунікації, а й інструментом професійної взаємодії, доступу до фахової інформації, участі у міжнародних проектах і науково-практичному співробітництві.

Водночас практика викладання іноземної мови у закладах вищої освіти засвідчує наявність низки проблем, серед яких – недостатня мотивація студентів немовних спеціальностей до вивчення мови, обмежений аудиторний

час, відірваність навчального матеріалу від реальних професійних ситуацій, а також домінування репродуктивних методів навчання. У таких умовах традиційні підходи до навчання іноземної мови за професійним спрямуванням не завжди забезпечують формування належного рівня професійно орієнтованої іншомовної комунікативної компетентності [Сисоєва].

Актуальним завданням сучасної педагогічної науки є пошук і впровадження інноваційних освітніх технологій, які б сприяли активізації пізнавальної діяльності студентів, підвищенню їхньої мотивації та інтеграції мовної підготовки з майбутньою професійною діяльністю [Биков]. Однією з таких технологій є доповнена реальність, яка останніми роками активно впроваджується у різні галузі освіти завдяки своїм унікальним дидактичним можливостям [Azuma, Billinghurst].

Доповнена реальність як технологія поєднання реального та цифрового середовищ

створює умови для візуалізації складних понять, моделювання професійних ситуацій та забезпечення інтерактивної взаємодії студентів з навчальним матеріалом. На відміну від віртуальної реальності, доповнена реальність не замінює реальне освітнє середовище, а доповнює його цифровими об'єктами, що робить її особливо придатною для використання в аудиторному та позааудиторному навчанні.

Застосування доповненої реальності на заняттях з іноземної мови за професійним спрямуванням відкриває нові можливості для формування мовленнєвих навичок у контексті майбутньої професійної діяльності. Завдяки AR-технологіям студенти отримують змогу занурюватися у змодельовані професійні ситуації, опрацьовувати спеціалізовану термінологію, брати участь у рольових іграх та комунікативних сценаріях, наближених до реальних умов фахової діяльності.

Таким чином, актуальність дослідження зумовлена необхідністю теоретичного осмислення та методичного обґрунтування використання доповненої реальності у навчанні іноземної мови за професійним спрямуванням для студентів немовних спеціальностей. Вивчення цього питання сприятиме підвищенню ефективності мовної підготовки, модернізації освітнього процесу та впровадженню сучасних цифрових технологій у практику вищої освіти.

Метою статті є аналіз теоретичних засад і практичних можливостей використання доповненої реальності на заняттях з іноземної мови за професійним спрямуванням для студентів немовних спеціальностей, визначення основних напрямів її застосування в освітньому процесі закладів вищої освіти та обґрунтування педагогічної доцільності інтеграції AR-технологій у систему професійно орієнтованої іншомовної підготовки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми використання цифрових технологій у навчанні іноземних мов досліджувалися у працях вітчизняних і зарубіжних науковців [Биков, Сисоєва]. Наукові розвідки присвячено застосуванню мультимедійних засобів, мобільного навчання, віртуальних середовищ та ігрових технологій у мовній підготовці студентів. Окремі дослідження доводять позитивний вплив доповненої реальності на когнітивну

активність здобувачів освіти, їхню мотивацію та залученість до навчального процесу [Azuma, Billinghurst].

Разом із тим питання системного використання AR саме у навчанні іноземної мови за професійним спрямуванням для студентів немовних спеціальностей залишається недостатньо розробленим і потребує подальшого теоретико-методичного обґрунтування.

Доцільно зазначити, що в зарубіжних дослідженнях доповнена реальність дедалі частіше розглядається як ефективний інструмент формування професійних компетентностей у міждисциплінарному навчанні. Зокрема, науковці наголошують на позитивному впливі AR на розвиток критичного мислення, когнітивної гнучкості та здатності до вирішення професійних проблем у змодельованих умовах. У працях, присвячених навчанню іноземних мов, підкреслюється, що використання доповненої реальності сприяє кращому засвоєнню лексичного матеріалу, підвищенню точності мовлення та зменшенню рівня мовного бар'єра.

Вітчизняні дослідники зосереджують увагу на питаннях цифровізації освіти, формування цифрової компетентності викладачів і студентів, а також упровадження інноваційних технологій у навчальний процес закладів вищої освіти. Водночас аналіз наукових публікацій засвідчує недостатню кількість ґрунтовних досліджень, присвячених системному використанню доповненої реальності саме у викладанні іноземної мови за професійним спрямуванням для студентів немовних спеціальностей, що підтверджує актуальність обраної теми.

Виклад основного матеріалу дослідження. Доповнена реальність (Augmented Reality, AR) у сучасній педагогічній науці розглядається як інноваційна технологія, що забезпечує накладання цифрової інформації на реальне середовище в режимі реального часу з використанням мобільних пристроїв або спеціального програмного забезпечення [Billinghurst]. У дидактичному контексті AR поєднує переваги традиційного навчання з можливостями цифрових технологій, розширюючи пізнавальний простір студентів і сприяючи активному залученню їх до навчального процесу [Billinghurst].

Використання доповненої реальності відповідає основним принципам компетентнісного

та діяльнісного підходів, оскільки передбачає активну взаємодію студента з навчальним матеріалом, орієнтацію на практичне застосування знань та формування професійно значущих умінь і навичок [Биков]. Завдяки візуалізації складних понять і процесів AR сприяє глибшому розумінню навчального матеріалу та підвищує рівень його засвоєння.

Методологічною основою використання доповненої реальності у навчанні іноземної мови за професійним спрямуванням є компетентнісний, діяльнісний та комунікативний підходи [Сисоєва]. Компетентнісний підхід передбачає орієнтацію навчального процесу на формування здатності студентів застосовувати іноземні знання у професійних ситуаціях. Діяльнісний підхід реалізується через активну взаємодію студентів із цифровими об'єктами та виконання практично орієнтованих завдань. Комунікативний підхід забезпечує розвиток умінь іноземного спілкування у контексті професійної діяльності.

Використання AR дозволяє реалізувати принцип міждисциплінарної інтеграції, оскільки мовна підготовка поєднується зі змістом фахових дисциплін. Це сприяє формуванню цілісного уявлення про майбутню професійну діяльність та підвищує значущість вивчення іноземної мови для студентів немовних спеціальностей.

Навчання іноземної мови за професійним спрямуванням має на меті формування професійно орієнтованої іноземної комунікативної компетентності, що передбачає здатність студентів ефективно використовувати іноземну мову у типових ситуаціях майбутньої професійної діяльності. Для студентів немовних спеціальностей характерними є обмежений час на вивчення мови, різний рівень початкової мовної підготовки та прагматичне ставлення до навчального процесу.

У зв'язку з цим особливої ваги набуває контекстуалізація мовного матеріалу, тобто його тісний зв'язок із професійною сферою студентів. Саме доповнена реальність створює умови для інтеграції мовної та фахової підготовки, дозволяючи поєднувати вивчення іноземної мови з опрацюванням професійного змісту.

Напрями використання доповненої реальності на заняттях з іноземної мови:

Формування професійно орієнтованої лексичної компетентності

Одним із ключових напрямів використання доповненої реальності є вивчення професійної термінології. За допомогою AR-технологій студенти можуть взаємодіяти з тривимірними моделями професійних об'єктів, інструментів або процесів, що супроводжуються іноземними назвами, поясненнями та аудіокоментарями. Такий підхід сприяє формуванню стійких асоціативних зв'язків між словом і його значенням, полегшує запам'ятовування термінів і зменшує рівень мовної інтерференції.

Розвиток іноземних мовленнєвих навичок

Доповнена реальність створює можливості для моделювання комунікативних ситуацій, наближених до реальних умов професійної діяльності. На заняттях з іноземної мови AR може використовуватися для організації ролевих ігор, ділових переговорів, презентацій, інструктажів або консультацій. У таких умовах студенти не лише відпрацьовують мовні структури, а й навчаються застосовувати їх у професійному контексті, що підвищує практичну спрямованість навчання.

Формування навичок читання та аудіювання

Використання доповненої реальності сприяє розвитку навичок читання та аудіювання завдяки інтеграції автентичних текстів і аудіоматеріалів у візуальне середовище. Інтерактивні підказки, переклади ключових термінів або коментарі дозволяють адаптувати складність матеріалу до рівня підготовки студентів і забезпечують індивідуалізацію навчання.

Вплив доповненої реальності на мотивацію та пізнавальну активність студентів

Однією з найважливіших переваг використання AR-технологій є підвищення навчальної мотивації студентів немовних спеціальностей. Інтерактивний характер доповненої реальності сприяє залученню студентів до активної діяльності, формує позитивне ставлення до вивчення іноземної мови та стимулює інтерес до професійно орієнтованого навчального матеріалу.

Крім того, доповнена реальність сприяє розвитку автономності навчання, оскільки студенти отримують можливість самостійно працювати з навчальним контентом у зручному для них темпі, зокрема в позааудиторний час.

Використання AR у проєктній та груповій роботі

Доповнена реальність може ефективно застосовуватися у проєктній діяльності студентів, яка є важливим складником професійно орієнтованого навчання. Студенти можуть створювати мініпроєкти іноземною мовою, використовуючи AR для презентації результатів своєї роботи, демонстрації професійних процесів або візуалізації складних понять. Така форма роботи сприяє розвитку навичок співпраці, критичного мислення та професійного іншомовного мовлення.

Педагогічні умови та обмеження впровадження доповненої реальності

Ефективність використання доповненої реальності у навчанні іноземної мови значною мірою залежить від дотримання певних педагогічних умов, зокрема [3]:

- наявності відповідного технічного забезпечення;
- методичної підготовки викладачів до використання AR-технологій;
- інтеграції доповненої реальності в навчальні програми та робочі плани.

Водночас слід враховувати й можливі обмеження, пов'язані з технічними труднощами, нерівним доступом студентів до цифрових ресурсів та необхідністю розробки якісного навчального контенту.

Окремої уваги потребує питання психолого-педагогічної готовності студентів до використання доповненої реальності. Надмірне використання цифрових технологій без належного педагогічного супроводу може призводити до перевантаження навчального процесу та зниження його ефективності. Тому використання AR має бути педагогічно виваженим і доцільним, а не самоціллю.

Подана таблиця узагальнює основні напрями використання доповненої реальності на заняттях з іноземної мови за професійним спрямуванням та демонструє її багатофункціональний дидактичний потенціал. Застосування AR дозволяє інтегрувати різні види мовленнєвої діяльності та забезпечує комплексний підхід до формування професійно орієнтованої іншомовної комунікативної компетентності студентів немовних спеціальностей.

Таблиця 1

Можливості використання доповненої реальності на заняттях з іноземної мови за професійним спрямуванням

Напрямок використання AR	Зміст навчальної діяльності	Приклади навчальних завдань	Очікувані результати
Формування професійно орієнтованої лексичної компетентності	Візуалізація професійних понять, об'єктів і процесів за допомогою 3D-моделей та цифрових маркерів	Ознайомлення з термінологією через інтерактивні моделі обладнання, інструкцій або схем іноземною мовою	Засвоєння фахової лексики, формування стійких асоціативних зв'язків, зменшення мовної інтерференції
Розвиток усного професійного мовлення	Моделювання професійних комунікативних ситуацій у доповненому середовищі	Рольові ігри (переговори, консультації, презентації), виконання комунікативних сценаріїв	Розвиток навичок усного мовлення, підвищення мовленнєвої впевненості
Формування навичок аудіювання	Інтеграція аудіоматеріалів у візуальне AR-середовище	Прослуховування інструкцій, коментарів або пояснень до AR-об'єктів іноземною мовою	Поліпшення розуміння іншомовного мовлення на слух у професійному контексті
Розвиток навичок читання	Використання автентичних текстів із цифровими підказками	Робота з професійними текстами з інтерактивними поясненнями термінів	Формування умінь читання фахових текстів різної складності
Формування навичок письма	Створення письмових продуктів на основі AR-сценаріїв	Написання звітів, інструкцій або анотацій за результатами AR-завдань	Розвиток писемної іншомовної компетентності
Підвищення навчальної мотивації	Залучення студентів до інтерактивної діяльності	Виконання творчих і проєктних завдань з використанням AR	Зростання інтересу до вивчення іноземної мови, активізація пізнавальної діяльності
Формування автономності навчання	Самостійна робота з AR-контентом	Позааудиторне виконання завдань з мобільними AR-додатками	Розвиток навичок самостійного навчання та відповідальності

Висновки. У результаті проведеного теоретичного аналізу встановлено, що використання технологій доповненої реальності у процесі навчання іноземної мови за професійним спрямуванням студентів немовних спеціальностей є перспективним і педагогічно доцільним напрямом модернізації вищої освіти. Доповнена реальність виступає ефективним засобом інтеграції мовної та професійної підготовки, забезпечуючи контекстуальність, наочність та практичну спрямованість навчального процесу.

Дослідження показало, що застосування AR-технологій сприяє формуванню професійно орієнтованої іншомовної комунікативної компетентності, зокрема розвитку лексичних, мовленнєвих і рецептивних навичок у професійному контексті. Завдяки візуалізації професійної термінології та моделюванню реальних комунікативних ситуацій студенти отримують можливість не лише засвоювати мовний матеріал, а й застосовувати його у змодельованих умовах майбутньої фахової діяльності.

Використання доповненої реальності позитивно впливає на мотиваційну сферу студентів немовних спеціальностей, підвищує рівень їхньої пізнавальної активності та залученості до навчального процесу. Інтерактивний характер AR сприяє формуванню позитивного ставлення до вивчення іноземної мови, розвитку автономності навчання та відповідальності студентів за результати власної освітньої діяльності.

Разом із тим встановлено, що ефективність упровадження доповненої реальності

у навчальний процес залежить від дотримання низки педагогічних умов, зокрема належного технічного забезпечення, методичної готовності викладачів до використання цифрових технологій, а також наявності якісного навчально-методичного супроводу. Недостатній рівень цифрової компетентності учасників освітнього процесу та обмежені ресурси можуть стримувати широке впровадження AR-технологій у практику викладання іноземних мов.

Результати дослідження дозволяють стверджувати, що впровадження доповненої реальності у навчання іноземної мови за професійним спрямуванням потребує системного підходу та підтримки на інституційному рівні. Це передбачає оновлення навчальних програм, підвищення цифрової компетентності викладачів і створення відповідної матеріально-технічної бази.

Отже, доповнена реальність має значний потенціал для підвищення ефективності навчання іноземної мови за професійним спрямуванням для студентів немовних спеціальностей та може розглядатися як важливий складник сучасного цифрового освітнього середовища закладів вищої освіти. Перспективи подальших наукових розвідок убачаємо в проведенні експериментальних досліджень з метою емпіричної перевірки результативності використання AR-технологій, розробці методичних рекомендацій для викладачів, а також створенні адаптованих навчальних матеріалів з доповненою реальністю для різних галузей професійної підготовки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Azuma R. A Survey of Augmented Reality. Presence, 1997.
2. Billinghurst M., Clark A., Lee G. A Survey of Augmented Reality. Foundations and Trends in HCI, 2015.
3. Биков В. Ю. Цифрові освітні технології. Київ, 2019.
4. Сисоєва С. О. Інноваційні педагогічні технології у вищій школі. Київ, 2020.

REFERENCES

1. Azuma R. A. (1997). Survey of Augmented Reality. Presence.
2. Billinghurst M., Clark A., Lee G. (2015). A Survey of Augmented Reality. Foundations and Trends in HCI.
3. Bykov V. Yu. (2019). Tsyfrovі osvіtnі tekhnolohii. Kyiv.
4. Sysoieva S. O. (2020). Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii u vyshchii shkoli. Kyiv.

O. V. MELNYCHUK

Doctor of Philosophy, Associate Professor,

Associate Professor at the Department of Foreign and Ukrainian Philology,

Lutsk National Technical University, Lutsk, Ukraine

E-mail: o.melnychuk@lntu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0002-6492-5980>

AUGMENTED REALITY AS A TOOL FOR TEACHING A FOREIGN LANGUAGE FOR PROFESSIONAL PURPOSES TO STUDENTS OF NON-LINGUISTIC SPECIALTIES

The article is devoted to the analysis of the possibilities of using augmented reality (AR) technologies in the process of teaching a foreign language for professional purposes to students of non-linguistic specialties in higher education institutions. The relevance of the study is determined by the growing requirements for the level of professionally oriented foreign language communicative competence of future specialists and the need to implement innovative digital technologies in the educational process. The paper characterizes the essence of augmented reality as an educational tool and identifies its didactic potential in the context of professionally oriented foreign language teaching. The main areas of AR application in foreign language classes are analyzed, including the visualization of professional terminology, modeling communicative situations of future professional activity, the development of oral and written language skills, as well as the formation of students' learning motivation. Particular attention is paid to the advantages of using augmented reality, namely interactivity, contextualization, and the possibility of integrating learning with a real professional environment. At the same time, the problems and limitations of AR implementation in higher education institutions related to technical support, methodological training of teachers, and the development of high-quality educational content are outlined. It is concluded that the use of augmented reality is a promising direction for improving the methodology of teaching a foreign language for professional purposes to students of non-linguistic specialties and requires further theoretical and empirical research.

Key words: augmented reality, foreign language for professional purposes, non-linguistic specialties, digital educational technologies, professional communicative competence.

Дата першого надходження статті до видання: 20.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 23.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 13.05.2026